

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, doveč posebe. Pošt. štev. rač. 11.753. Telefon 4586

Učiteljska gospodarska organizacija

Slovensko učiteljstvo uživa med svojimi hrvatskimi in srbskimi tovariši upravičen sloves, da ima najbolj izgrajeno in upravljano organizacijo v vsej državi. Nobene priložnosti ne zamude, da ne bi z dobrohotno zavidljivostjo kazali samim sebi slovenski zglede kot idealen cilj, ki ga morajo tudi sami doseči, če si hočejo priboriti v javnosti oni ugled, ki je potreben prav tako posamezniku in vsemu stanu za krepko afirmacijo v narodnem občestvu, kakor za uspešno delo za koristi šole in ljudskega napredka.

Tudi mi sami vemo, da smo že davno iz primitivnih organizacijskih oblik, v kakršnih si naši tovariši po ostali državi, zlasti v njenih južnih predelih, grade temelje svoji bodoči dobro razviti organizaciji, ustrežajoči neštevilnim potrebam in željam učiteljskega stanu.

Kljub vsemu temu se pa moramo zavdati dejstva, da nimamo tudi mi nikakega povoda, zreti raz svoje organizacijske laborike preveč samozavestno v bodočnost in se v nekritičnem samodopadajenju suvereno prepustiti prerožnatim upom.

Naši starejši tovariši so nam sicer položili mnogo obetajoče temelje na vsch področjih skupnega dela, toda priznati moramo, — če hočemo biti objektivni tudi proti samim sebi, — da niso našli preveč odmeva med sedanjostjo učiteljske organizacije ter da so ostale mnoge krasne zamisli dediščina premalo številnih posnemovalcev, da bi idealno zamišljena in izvedena setev rodila bogate sadove.

To velja zlasti za naše gospodarske organizacije. Slovenci smo majhen narod. Ta majhnost je postala naša usoda, iz nje izhajajo kot izvorni greh premnoge značilne poteze narodnega značaja, ki vpadajo kakor težke cokle v kolesje našega gospodarskega, političnega in kulturnega razvoja. Iz te majhnosti se zatekamo v lirična razpoloženja, včasih v nekritična navdušenja in pričakovanja, zelo pogosto v črnogledno malodušje in pasivnost, najredkeje pa v resno življenjsko realno gledanje in temu dosledno smotno delo, ki je edino jamstvo za uspešno borbo in narodov napredek.

Podoba je, da smo slovenski učitelji prvi sinovi svojih očetov in stojimo zaradi tega stalno pod Damoklejevem mečem istih podedovanih defektnih razpoloženj, ki so lastna vsemu našem narodu. Vsi glasovi in kliči redkih učiteljev - realisti ostajajo glas vpijočega v puščavi ter se porazgube brez odmeva v splošni učiteljsko-slovenski liriki in pasivnosti. Realnih računov se bojimo, kajti realnost je bila vedno naša mačeha. Ta bojazen nam hromi našo borbenost in energije ter nas ovira, da bi našli sami v sebi dovolj moči za pobijanje lastnega malodušja, se zazrli z očmi realista v dosegljive cilje ter se jim bližali s smotrnimi in konsekventnim delom, ki ne omaga sredi pota, kakor se to dogaja človeku, dedno obteženemu z manjvrednostnim kompleksom.

Ni ga med nami tovariša, ne tovarišice, ki bi ne vedeli, da pomeni falanga starih tisočev oseb z rednimi mesečnimi dohodki nezlomljivo silo, ako bi se trdno gospodarsko povežali in si z medsebojno pomočjo pomagali v težkih momentih svojega življenja. Tako gospodarska organizacija bi spremljala učitelja vse življenje, mu služila od rojstva do smrti, mu lajšala vse trpljenje ob lastnih in ob nesrečah njegovih družinskih članov, zagotovila bi mu pa tudi trdno zaslombo in ugled med narodom, kar pomeni pa v zadnjih konsekvencah svobodo stanu in posameznika.

Na teh dobrinah smo zainteresirani vsi brez izjeme: nobeno politično ali svetovno prepričanje ne more preko gmotnih temeljev ter graditi boljše čase samo na duhovnih dobrinah. Kjer so dani gmotni pogoji, cvete tudi kultura posameznika in stanu, rase samozavest in veselje do dela. Marsikaj imamo nastavljenega. Če ne uspeva in ne daje še tistih koristi, ki so si jih zamislili naši tovariši, graditelji realnih osnov učiteljskega napredka in svobode, leži krivda na nešteti pasivnih kolegi in koleginjah, ki stoje ob strani ter jemljejo s svojo kverulantsko kritiko še ostalim veselje in pogum do ustvarjajočega dela.

Dokler ne pride med nas več smisla za pravo življenjsko resničnost, bo stal učiteljski stan vedno nebolj in malodušen v množici ostalih ljudskih slojev, lahka tarča vsakojakim napadom, brez brambe in celo brez volje in poguma za brambo.

Nov učiteljski list

V Zagrebu je izšel nov učiteljski list pod imenom »Učiteljske novine«. Urejuje ga g. Dušan Bogunović, banski šolski nadzornik v Zagrebu. Pod naslovom je napisano, da so »novine« glasilo banovinskega odbora učiteljskih klubov JRZ za savsko banovino.

Deveti oktober

Deveti oktober je za ves naš narod drugi Vidov dan. Z globoko žalostjo se spominjamo svoje neizmerni in nenadomestljive izgube, povzročene s smrtjo Viškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Ob 20letnici osvobođenja bo deveti oktober znova odprl še nezaceljeno rano na našem narodnem telesu in tem bolj se zavedamo velike izgube, čim bolj se oddaljuje dan smrti kralja Aleksandra v prošlost. Proti vsem škodljivim silam človeškega nagona in duhovnim krizam, ki izpodkopujejo svetovni mir in stoletna demokratska načela, bi vstalo Njegovo življenje, trpljenje, pogum in vztrajnost. Kralj in voditelj naroda, ki je preživel vse najtežje trenutke svojega naroda, bi znal najbolje ceniti njegovo samobitnost in njegove pravice do življenjskega obstoja.

Veliki pokojnik je zgradil temelje naši državi, proglasil zedinjenje treh bratov in dal državi vse življenjske sposobnosti. Bil je največji borec za mir med narodi ter složno medsebojno delovanje. V tem prizadevanju se ga je doteknila zločinska roka in z mrzlo svinčenko prizadela našemu narodu največjo bolečino.

Smrt kralja Aleksandra je pomenila posebno veliko izgubo tudi za ves naš učiteljski stan. Z Njim je zgubilo učiteljstvo svojega največjega podpornika in zagovornika. Vedno in povsod je veliki pokojnik kazal svoje globoko razumevanje za prosvetne razmere v državi, ker je imel načelo, da se le prosvetljeni narod vzdrži pri življenju. Ves čas svojega življenja je smatral učiteljski stan za posebno pozitivno silo in konstruktiven element, ki

pomaga na svoj način širiti in utrjevati narodno in državno skupnost. Učitelj je bil zanj delavec za narodov blagor.

Oporoka pokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja je postala za učiteljstvo evangelij, ki mu kaže pot za delovanje v bodočnosti. Duh in smisel dela pokojnika je ostal v učiteljstvu! S sprejetjem Njegove oporoke je prevzelo učiteljstvo važno in veliko nalogo med narodom. Je to le nadaljevanje onega dela, ki ga je smatral kralj Aleksander za svojo prvo in največjo dolžnost in katerega je zahteval od vseh svojih sodelavcev.

Svojo nalogo izvaja učiteljstvo dosledno. V šoli in izven nje, v osrčju kakor v obmejnih krajih države vrši z največjo požrtvovalnostjo v narodu določeno mu poslanstvo. Dviga narodno prosveto in narodno samozavest, obuja vero in optimizem v silo svoje države.

Ko se ob letošnjem devetem oktobru zopet spominjamo svojega mrtvega kralja, imamo le eno željo, da bi naš narod nikdar ne pozabil njegovih žrtv in njegove oporoke, ki je bila izrečena v zadnjih smrtnih vzdihljajih iz globoke ljubezni do ljudstva. Bodimo trezni in razsodni, kakor je bil On; ljubimo in delajmo za svojo državo, kakor jo je ljubil On in kakor je delal zanj On! Albanska Golgota, proboj solunske fronte in zedinjenje je za nami; za nami so tudi vse krvave žrtve. Pred nami pa stoji bodočnost, ki je odvisna od nas in našega dela. Nadaljujmo delo pokojnika v smislu Njegove oporoke.

Učiteljstvo bo poprijelo s podvojeno močjo.

Naš gospodarski načrt

Tesne gospodarske razmere, v katerih je živel učiteljstvo, so narekovala, da je naš stan zelo zgodaj začel misliti na razne samopomočne akcije in ustanove in začel delati na njihovem oživitvorjenju. Prizadevanje stanovskega socialnega in gospodarskega snovanja in gospodarske osamosvojitve se je razširilo v prvi vrsti na vsa ona gospodarska in socialna torišča, kjer je potreba najbolj živa. Tako so nastali učiteljski denarni zavodi, učiteljski domovi in pa učiteljska samopomoč, ista potreba in sila pa je pozvala pozneje k življenju tudi vse druge danes obstoječe socialne in gospodarske ustanove. Imamo jih lepo vrsto, vse pa streme za istim smotrom: v čim višji meri služiti učiteljstvu, ga socialno podpreti in gospodarsko osamosvojiti ter ga tako napraviti nezavisnega.

Vse te ustanove so dolgo vrsto let rasle in se razvijale brez ožjega medsebojnega kontakta, vsaka po svoji lastni življenjski sili in potrebi in po delu ter prizadevanju svojih uprav kot samostojni organizmi s čisto specifičnimi nalozami. Dokler se je vršilo njihovo delo v manjšem delokrogu, to ni toliko motilo. Čim pa so razmere narekovala hitrejši in temeljitejši razvoj, je postala stvar drugačna. Pokazalo se je, da je smotno in koordinirano delo, ki naj vodi do širokega razmaha vse naše gospodarske ustanove, možno le tedaj, če se, vsaka zase sicer docela samostojno, med seboj povežejo v eno samo gospodarsko enoto, v kateri dobijo tudi najintimnejši stik z učiteljsko organizacijo. S tem v zvezi je bila pred leti realizirana zamisel ustanovitve Gospodarskega sveta, obstoječega iz zastopnikov vseh stanovskih gospodarskih institucij in iz zastopnikov učiteljske organizacije. Gospodarski svet, ki je bil ustanovljen v letu 1932, kot odsek sekcije JUU, je postal mahoma važen organ, ki spaja na eni strani učiteljske gospodarske ustanove, po drugi pa te in učiteljsko organizacijo. Njegova naloga je, da sprejema direktive in daje navodila za smotreno stanovsko gospodarsko politiko, ki je uspešna le tedaj, če se izvaja po določenem programu. Sklepi gospodarskega sveta so za poedine gospodarske institucije nasvetovalnega značaja. Na sejah gospodarskega sveta imajo vse gospodarske in socialne stanovske institucije možnost, predlagati svoje poglede in mnenja za delo, ki naj ga pokrepi organizacija učiteljstva med svojim članstvom, da bo skupno gospodarsko prizadevanje rodilo čim uspešnejše rezultate.

Zadnja seja Gospodarskega sveta se je vršila dne 2. oktobra t. l. v prostorih sekcije JUU v Ljubljani. Razen enega so bili navzoči vsi zastopniki stanovskih gospodarskih in socialnih ustanov. Seja se je podrobno bavila z delom in položajem vseh naših socialnih in

gospodarskih organizacij in sprejela koristne sklepe za delo v bodoče. Postavila si je točen gospodarski program, ki ga naj izvaja Gospodarski svet potom učiteljske organizacije, da se bo že začeto delo čim uspešneje nadaljevalo.

Katero so naše gospodarske in socialne ustanove in kateri je njihov smoter?

Učiteljska tiskarna je naše najjačje gospodarsko podjetje. Ima svojo lastno knjižovnico, svoj fotokemični oddelek, v katerem izdeluje svetlopisni papir za kopiranje načrtov, knjigarino v Ljubljani in podružnico v Mariboru. Kljub ne ravno ugodnim gospodarskim in drugim razmeram podjetje dobro uspeva. Temu je zasluha predvsem zrelost učiteljstva, ki se je oklenilo z vso intenzivnostjo dela za tiskarno. Tiskarna bo tako v doglednem času prišla v položaj, da bo služila obćim učiteljskim interesom. Njena naloga, ki jo ji je postavilo učiteljstvo, je in mora biti materialno podpiranje obstoječih učiteljskih socialnih ustanov in pomagati pri ustvarjanju materialnih sredstev za snovanje potrebnih novih. Naša socialna stanovska dejavnost se ni in ne more biti zaključena. Učiteljstvo potrebuje zase in za svoje otroke planinskih in obmorskih okrevališč in odpočivališč. To je polje, na katerem bomo morali začeti v čim krajšem času resno delati. Naše delo pa bo moglo uspeti le takrat, če ne bomo prisiljeni apelirati samo na prispevke slabo situiranega učiteljstva, marveč če nam bo stalo ob strani podjetje, ki bo moglo z znatnimi letnimi prispevki podpreti naše težnje. Od vseh naših gospodarskih ustanov bo mogla vršiti to misijo edinole gospodarsko močna Učiteljska tiskarna. Zato pa je naloga nas vseh in vsakega poedince, da delamo in si prizadevamo, da bo tiskarna čimprej v položaju, da bo mogla služiti tej nalogi. Predvsem skrbimo, da dobi tiskarna čim več tiskarskih del. Ne samo večja, tudi manjša naročila so dobrodošla. Dolžnost naša je, da damo vse, kar potrebujemo sami, lastni tiskarni v tisk in da krijemo vse svoje potrebe v knjigarini lastne tiskarne. Potrebno pa je tudi, da doseže tiskarna čim večje število zadržnikov. Zeleti je, da je vsak učitelj tudi član Učiteljske tiskarne. V tem oziru je učiteljstvo v zadnjem letu pokazalo veliko razumevanja in stanovske zavesti. Potrebno pa je, da s tem delom nadaljujemo z vso intenzivnostjo tudi v tekočem letu.

V fondu Gospodarskega sveta, za čigar delo prispeva Učiteljska tiskarna, je ostalo od lanskega leta prebitka 10.000 din. Ta prebitek je bil naklonjen kot podpora učiteljskemu domu v Mariboru in domu učiteljic v Ljubljani. Prvemu bo izplačanih 7000 din, drugemu pa 3000 din.

VSEBINA:

Učiteljska gospodarska organizacija.

Deveti oktober.

Naš gospodarski načrt.

Ovire razvoja naših stanovskih gospodarskih podjetij.

Gmotne težave učiteljstva.

Pedagoški tečaj za učiteljstvo v Ljubljani.

Nestor slovenskega učiteljstva 92 letnik.

Izjava predsednika JUU sekcije za drinsko banovino.

† Anica Thurnherjeva.

† Cilki Steletovi v slovo.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Šolski radio.

Učiteljska samopomoč ima vsega 2664 združnikov. Med letom jih je vstopilo 59, izstopilo so 4, izključenih je bilo 5, umrlo jih je 27. Svojem umrlih je bilo letos izplačanih na posmrtnini 351.000 din. Vseh smrtnih primerov je bilo v teku 40letnega obstoja Učiteljske samopomoči 468, zanje izplačana posmrtnina pa znaša 4.484.415 din.

Iz podpornega fonda izplačuje Samopomoč članom, ki so prišli zaradi nezgod v težek položaj, brezobrestna posojila. V podpornem fondu je sedaj 177.036 din, letošnji prirastek znaša 6345 din. V tekočem letu je prejelo podporo 76 združnikov v znesku 167 tisoč 600 din. Od kar pa obstoja podporni fond je izplačala Učiteljska samopomoč brezobrestnega posojila 337 združnikom v znesku 698.598 din.

Stanje starostnega podpornega fonda, iz čigar obresti plačuje Samopomoč prispevke za najstarejše člane, ki so s tem oproščeni vseh plačil, znaša 44.134 din. V tem znesku je všteti tudi letošnji prirastek, ki znaša 2565 din. Sedaj je oproščenih prijateljev 12 najstarejših članov. Z zvišanjem starostnega podpornega fonda pa se bo to število od leta do leta višalo.

Za 40letnico svojega obstoja je izplačala Samopomoč obema učiteljskima domovima, mariborskemu in ljubljanskemu, vsakemu po 2500 din podpore.

Gornje številke najzgovorneje kažejo, kako pomembno socialno misijo vrši Učiteljska samopomoč. Zeleti je, da spoznajo to tudi oni učitelji in učiteljice, ki še vedno niso zavarovani pri njej. Z ustanovitvijo podpornega fonda in starostnega podpornega fonda je Samopomoč znatno razširila svoj delokrog in je zato njen pomen tem večji.

Samopomoč učiteljskih otrok v Ljubljani sprejema v zavarovanje učiteljske otroke v starosti od 3. do 10. leta. Ob polnoletnosti izplača zavarovancu samemu odpravnino, ki znaša tolikokrat po 10 din, kolikor ima združna zavarovanih otrok. Če pa zavarovavec umre, preden doseče polnoletnost, izplača njegovim svojim posmrtnino v istem iznosu. Začetek leta 1938. je bilo v tej združgi 166 članov, ki so imeli zavarovanih 247 otrok. Med letom je prejelo odpravnino 5 otrok v skupnem znesku 12.360 din, posmrtnina je bila izplačana v enem primeru v znesku 2450 dinarjev. Skupaj je izplačala združga letos 14.810 din. Do konca leta bo treba plačati še 3 odpravnine. Med letom je pristopilo 6 združnikov s 6 zavarovanci. Danes šteje združga 168 združnikov z 246 zavarovanci.

Važnost te naše socialne ustanove je velika. Vendar še danes po tolikih letih obstoja učitelji starši še vedno kažejo zanjo premalo razumevanja. Nad 500 učiteljskih otrok je v starosti od 3 do 10 let, ki niso zavarovani.

Učiteljski dom v Ljubljani, Njegova naloga je v prvi vrsti pod svoje okrilje za zmerno oskrbovalni sprejemati učiteljske otroke, ki so na šolanju v Ljubljani. V kolikor ni učiteljskih otrok, sprejme lahko tudi otroke neučiteljev. V letošnjem letu je vsega v internatu učiteljskega doma 63 otrok, prostora pa ima za 70. V teku počitnic je nabavil Učit. dom več potrebne inventarja za kuhinjo, gospodinjstvo, za spalnice itd. Poleg tega je bilo poslopje samo popravljeno in razširjeno, tako da je letos prostora za 70 otrok, dočim ga je bilo lansko leto samo za 52. Dom v vsakem pogledu lepo napreduje. Vzgojni in učni uspehi gojencev so zadovoljivi, s čimer dobiva ta ustanova vedno bolj na svojem ugledu.

Učiteljski dom v Mariboru služi istim namenom kakor učiteljski dom v Ljubljani. Tudi uspehi, ki jih dosega internat tega doma v vzgojnem in učnem oziru učencev, so zadovoljivi.

Oba domova se še borita za začetnimi težavami. Zato vzdrževalnine za učiteljske otroke ni mogoče znižati tako, da bi se ti otroci vzdrževali v domovih znatno ceneje kakor drugod. Dokler domova ne pokrijeta vseh svojih obveznosti, bi bilo naloga učiteljev po-

KONFEKCIJA PAULIN L J U B L J A N A nudi največjo izbiro damskih plaščev, kostumov in oblek. ŠELENBURGOVA ULICA 1 Cenjenim učiteljicam tudi na ugodno obročno plačilo.

magati, da bi se učiteljskim otrokom vzdrževalnina znižala. Učiteljstvo naj bi mesečno poleg članarine prispevalo po 1 din za domova. Iz te vsote bi se kril del vzdrževalnine za učiteljske otroke, drugi del bi prispevali starši. Ljubljansko učiteljstvo to zbiranje prispevkov za ljubljanski dom že vsa leta izvaja. Sreske društvo daruje letno domu 2500 din.

Dom učiteljic v Ljubljani je pristopil letos z nakupom zemljišča blizu k realizaciji svoje namere. Zemljišče je kupljeno v Ljubljani v Strelški ulici in meri 1135 m². Ker naše tovarišice niso imele zadosti denarja, niso mogle plačati hkrati vse kupnine, zaradi česar je zemljišče obremenjeno s hipoteko. Zeleti je, da se zberejo med tovarišicami čimprej sredstva, da se ta dolg poravnava in da pride ta stanovska socialna institucija čimprej v položaj, da se postavi dostojen dom.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani in Učiteljska kreditna zadruga v Celju sta naša dva denarna zavoda. Oba poslujeta popolnoma normalno in vse vloge lahko vedno in takoj izplačujeta. V preteklih letih gospodarske stiske v teh dveh zavodih ni bilo zamrzjenih vlog, kar je zaupanje do njih močno dvignilo. Tudi zadnji nerovni dnevi, ko so vlagatelji v velikem številu dvigali povsod svoje vloge, niso omajali zaupanja v oba ta dva zavoda.

Da bi mogli izvajati gospodarski program po načrtu, kakor si ga je zamislil Gospodarski svet, je potrebno, da se steka ves učiteljski denar v ta dva zavoda, da bi prišla tako v položaj, da bi mogla dati posojila v večjih iznosih tudi našim stanovskim in gospodarskim ustanovam, če in kadar bi bilo to potrebno. Na ta način bi se izvrševal obrat stanovskega kapitala tako, da bi prišel dobiček zopet v stanovsko korist. Stremiti moramo vsi za tem, da prideta oba naša denarna zavoda v tak položaj, da se more izvesti gospodarska povezanost tudi v zgoraj navedenem smislu, da bi v tem oziru ne bili več odvisni od tujega kapitala.

Ovire razvoja naših stanovskih gospodarskih podjetij

Ko je učiteljstvo snovalo svoje prve stanovske gospodarske ustanove, se je dobro zavedalo, kako velikega pomena so te za učiteljski stan. Minilo je že precej let od tedaj, ko so naši starejši tovariši spoznali velik pomen in korist močnih učiteljskih gospodarskih društev in zadrug. Danes pa moramo še bolj ceniti njih važnost, ker so našemu stanu sedaj prav tako, ako ne celo mnogo bolj potrebne nego ustanoviteljem. Vsakemu stanu, predvsem pa učiteljskemu, so lastne gospodarske ustanove življenjska potreba. kajti znano je dejstvo, da pridejo do upoštevanja in popolne veljave le stanovi s krepkim gospodarskim ozadjem.

Razvoj naših stanovskih gospodarskih institucij nam povsem jasno kaže, da se je v njih združevalo že od početka prav vse učiteljstvo in se niso ustvarjale nikake razlike, ki bi dajale povoda za kako cepitev. Učiteljstvo se je dobro zavedalo, in to že od prvih početkov snovanja svojih socialnih in gospodarskih zadrug, da je le v enotnem nastopu možno ustvariti takim ustanovam trdne temelje, ki so še posebno v gospodarstvu nujno potrebni. Ves čas, od kar obstojajo naša socialna in gospodarska podjetja, je učiteljstvo vedno konstruktivno delovalo za njihov obstoj, dvig in sprehod. Tudi danes je še tako! Učiteljstvo dela z združnimi močmi za čim intenzivnejše uveljavljanje svojih domov, hranilnic, samopomoči in svoje največje gospodarske ustanove Učiteljske tiskarne. Složno prizadevanje in stvarno delo je pripomoglo, da so te naše ustanove že doslej pridobile najljepši ugled in upoštevanje med raznimi stanovi v Sloveniji. Naši tovariši iz ostalih delov Jugoslavije nam jih zavidajo, tudi ostala javnost se zanje zanima in priznava, da si je učiteljstvo v Sloveniji z veliko požrtvovalnostjo znalo ustvariti take institucije kot noben drug stan javnih nameščencev.

Gmotne težave učiteljstva

Ko so se v letošnjih počitnicah mudile pri nas ameriške Slovenke, smo jih na sestanku z njimi vprašale med drugim tudi to, kakšne plače imajo učiteljice pri njih. Odgovorile so nam, da je začetna učiteljska plača 125 dolarjev, ki pa se seveda v poznejših letih službovanja zvišuje. Za stanovanje in hrano je potrebnih 25 do 30 dolarjev, torej ostane še trikrat tolikšen znesek za ostale potrebe, ki jih ima civiliziran in kulturni človek. Pri nas bi moral imeti učitelj pripravnik okrog 3000 din mesečne plače, če bi hotel doseči življenjski standard svojega ameriškega tovariša.

Naše zahteve niso tako visoke. Naše zahteve streme za tem, da se omogoči učiteljstvu take življenjske razmere, da se bo lahko nemoteno posvečalo svojemu važnemu delu. — Današnje njegove gospodarske razmere pa ga ovirajo in slabe njegovo zmožnost in voljo do izvrševanja mnogoterih dolžnosti, ki mu jih nalagata poklic in čut odgovornosti.

Današnje plače kmalu ne bodo zadostovale več za najnujnejše, to je za stanovanje, hrano in potrebno obleko. Že zdavnaj ne bi zadostovale, če bi se ne bilo varčevalo na vseh koncih in krajih, seveda v škodo zdravju in odpornim silam.

Učiteljski zdraviliški dom v Rogaški Slatini ima svoj hotel v našem največjem zdravilišču in letovišču v Rogaški Slatini. To ustanovo je poklicala v življenju plemenita zamisel, dati učiteljstvu možnost za manjši denar si poiskati zdravja in odpočitka v zdravilišču.

Obmorski učiteljski dom v Omišlju je edina naša ustanova, ki deluje na društveni osnovi, vse ostale so zadruga. Njegova namera je, zgraditi v Omišlju za svoje člane udoben dom, v katerega pa bi imelo dostop tudi drugo učiteljstvo ob plačilu nekoliko zvišane penzije. Dom ima že kupljeno parcelo v izmeri 2000 m². Doslej ima zbranega okrog 100.000 din. Da bo pa mogel misliti na gradnjo, bo moral imeti najmanj dvakrat toliko kapitala.

Že lanska banovinska skupščina je v načelu sprejela sklep, naj se resno razmislija, da dobimo učitelji tudi svoj dom v planinah. Gospodarske prilike, v katerih živimo, pa niso omogočile, da bi bliže pristopili k temu smotru, zlasti še, ker obstojajo že več let učiteljske socialne ustanove, ki zaradi pomanjkanja sredstev še niso mogle izvesti svojega načrta. V teh razmerah bi značilno osnovanje nove institucije samo trosenje energije in slabljenje že izvajanih akcij.

Naš gospodarski načrt je obširen. Izvedli ga bomo in ga moramo izvesti, ker nas potreba sili k temu. Izvedli pa ga bomo tem prei, čim bolj se bo zavedal te potrebe vsak poedini učitelj in bo vsak po svojih močeh pomagal k izvedbi. Že zgoraj sem navedel in poudarjam to še enkrat ob zaključku: v kolikor ne moremo prispevati iz lastnih sredstev, je dolžna pomagati naša najjačja ustanova, to je Učiteljska tiskarna. Ta bo to svojo nalogo tudi izvajala, čim bo sama postavljena v tak položaj. Zato pa vsi, ki čutite svojo pripadnost k stanu, vsi ki uvidite, da je moč stanu v močni stanovski gospodarski hrbtnici, na delo za izvedbo našega gospodarskega programa! V tem položaju pa znači to: Na delo za okrepitev tiskarne!

Učiteljska tiskarna, največje naše gospodarsko podjetje, je osnovano na zadrugi podlagi in ni kako velekapitalistično pridobitno podjetje. Njena zadruga osnovna je garancija, da služi javnim in občekoristnim namenom; pristopna vsakemu nadzoru pristojnih oblasti, lahko vedno dokaže, da izdatno podpira stremeljenja za reševanje narodnih in socialnih vprašanj v naši ožji domovini. Ustanova, ki je namenjena takim splošnim koristim in ki mora tudi redno in pravilno plačevati odmerjene davke, bi morala biti deležna prav vse podpore tudi od strani merodajnih činiteljev, in se ne bi smele postavljati nikake ovire njenemu razvoju. Ne smelo bi se skušati zavreti njenega napredka.

Tako bi moralo biti, je pa drugače!

Učiteljstvo si je vedno prizadevalo dvigniti to ustanovo in bo delalo to tudi v bodoče; vendar obstoja neke namera, ovirati razvoj tega našega podjetja, in tak namen mora učiteljstvo le obsojati. Odkod izvira ta namera nam ni znano, znano pa je nam vsem da obstoja.

Učiteljstvo je doslej vedno pokazalo polno razumevanje za svojo stanovsko organizacijo in pa tudi za svoje socialne in gospodarske ustanove; delalo je za njihov napredok in dvig ves čas njihovega obstoja in tudi v bodoče ne bo tega opustilo. Sedanji težki časi nam nalagajo še posebno dolžnost, da zastavimo vse sile in sposobnosti v to, da se naša socialna in gospodarska podjetja dvigajo in samo dvigajo, da bo imelo učiteljstvo v njih svojo moralno oporo in gmotno pomoč. Ne smemo dopustiti, da bi kdor koli skušal škodovati našim tako važnim ustanovam, zato bomo ukrenili vse, da se to prepreči.

Učiteljska zavest in dosedanje delo sta garancija za uspeh.

žini je za toliko manjša, ona sama in družina pa trpita zaradi krivičnosti zakona, ki odreja za njeno delo manjšo nagrado iz nepojmljivih razlogov.

Če današnje plače ne zadostujejo niti za najnujnejše življenjske potrebe, je nemogoče misliti na druge istotake potrebne izdatke. In vendar mora biti učitelj obveščen o dogajanjih v širšem svetu, nabavljati si strokovne knjige, prispevati za narodni davek, pogledati včasih malo dalje po svetu. Njegove življenjske zahteve morajo biti večje in se ne morejo zadovoljiti s kosom kruha in streho nad glavo. Večno odrekanje mu jemlje vese-

lje do dela, večne skrbi ga napravijo zagrenjenim.

Skrajni čas je, da merodajni činitelji temeljito rešijo vprašanje naših prejemkov. — Potrebo zvišanja in zenačenja plač so že davno uvideli, saj so razne deputacije ponovno prejele zagotovila, da bo to vprašanje ugodno rešeno. To zahteva ugled države, skrb za zdravje naših družin, skrb za tako duševno razpoloženje učiteljstva, ki bo garancija za uspešno delo. Razmere, v kakršnih živi učiteljstvo danes, pa imajo kot nujno posledico njegovo telesno in duševno propadanje.

K. L.

Pedagoški tečaj za učiteljstvo v Ljubljani

(Konec)

V četrtek, 25. avgusta, popoldne je bilo v času, ko so imeli slovenski pedagoški delavci debato o svojih dopoldanskih referatih na učiteljskem, v Delavski zbornici predavanje šol. upravitelja Lovšeta Antona: Delo na nižje organiziranih šolah.

V živahnem govoru je predavatelj pokazal način lastnega dela na eno-, na dvo- in na trozrednici, in sicer kako so si upravitelji in učitelji na zadnjih dveh vrstah šol medsebojno pomagali in si kofaktor mogoče enakomerno po številu učencev in teži dela razdelili razrede. Tovarišja pomoč in uvidevnost, posebno od upraviteljeve strani, olajša učiteljsko delo. Medsebojna pomoč učiteljev s sosednjih šol obvaruje mnoge učitelje začetnike težkosti in pred zablodami.

V kmečkih krajih, kjer so nižje organizirane šole, je učitelj navezan sam nase. Trden mora biti po značaju in duševno bogat, da iz svojega bogastva lahko deli mladini in ljudstvu. Varovati se mora vsega, kar bi ga prehitro izčrpalo in mu jemalo za delo potrebne telesne in duševne sile. Gostiln naj bi se izogibal, prav tako tudi krajevskih osebnih in političnih sporov, prav zato pa mora imeti utrjen svoj svetovni in politični nazor, da ga krajevni politični veljaki ne izrabljajo za svoje osebne koristi. Učitelj naj bi bil osebno v vsem enako pravičen, pomaga naj revežem in naj bo objektivno nasproti pristašem te ali one stranke. Spoznava naj ljudstvo, način njegovega gospodarstva in družbenih odvisnosti, ki vežejo poedince in mu narekujejo način mišljenja in življenja. Ne samo sestavljanje statistik, temveč usmeritev dela v šoli in izven nje po ljudskih potrebah, je učiteljeva naloga.

Praktično in teoretično naj bi učitelj spoznal vse panoge našega gospodarstva, da bo razumel ljudsko in otrokovo dušo, ki jo giblje skrb za obstanek in da bo po tem usmeril tudi vse svoje šolsko delo. Delo v šoli je preveč učeno, papirnato, in se je odtujilo ljudskemu duhu. Krivda na tem je na eni strani v izbiri učiteljskega naraščaja, ki prihaja iz mesta in bližnje okolice, in zato ne pozna kmečkega življenja, na drugi strani pa v sedanjih učiteljskih izobrazbi na učiteljskih, ki ne nudi učiteljskim kandidatom znanja iz našega gospodarstva in ne pripravlja dovolj učiteljstva za delo v kmečkih krajih.

Učiteljskim kandidatom bi bilo treba omogočiti obisk vzornih eno-, dvo- in trozrednic v kmečkih krajih. Morda bi se na kak način s podporo prosvetne uprave omogočilo brezposelnim učiteljskim kandidatom hospitiranje na takih šolah.

V šoli sami naj bi bil pouk kolikor mogoče enostaven, priroden in jasan, kakor je način otrokovega mišljenja. Nič izumetničnega in samo »šolskega« naj bi ne bilo pri pouku, ker to odbija kmečkega otroka. Šolski vrt je nujno potreben za priradopsni in kmetijski pouk; na vrtu naj učenci čimveč sami delajo, učitelj pa naj večkrat opozori učence na pojave na vrtu.

Uspešno učiteljevo delo na vrtu bo prebivalstvo dvignilo k posnemanju pri obdelovanju zelenjadnega in sadnega vrta.

Iz svojih bogatih izkušenj je predavatelj navedel toliko primerov, da so ga tečajniki z zanimanjem poslušali skoro tri ure.

Debate ni bilo.

V petek, 26. avgusta, dopoldne je predaval Vranc Ernest: »Razred kot delovno in življenjsko občestvo«. Navzočih je bilo 325 tečajnikov.

Skupno delo zbliža človeka s človekom. Poedinci začetijo soodgovornost za uspeh pri delu in se s tem vedno bolj spoznavajo, učijo se ceniti sočloveka po njegovih sposobnostih pri delu in po čutu za skupnost.

V tako delovno občestvo se strnejo delavci enega podjetja, ljudje istega stanu, celo osebe, ki slučajno opravljajo isto delo, se zbližajo med seboj, n. pr. ljudje, ki se skupno vozijo na delo.

Namen predavateljev je bil, pokazati kako naj učitelj pomaga, da se stkejo nežne vezi od učenca do učenca, da se začutijo kot enota, ki je skupno odgovorna za vedenje v razredu in za uspeh dela ter tudi za predmete, ki jih uporabljajo. Učitelj lahko samo pomaga učencem, da se zbližajo, s tem, da prepušča čim več odgovornosti za gornje naloge in se izogiblje vsega, kar bi te vezi rušilo. Velike važnosti za dosego skupnostnega občutja v razredu je značaj poedinih učencev in domača vzgoja. Ukloniti razvajene, samoljubne in svojeglave učence razrednim delovnim in življenjskim pravilom je najtežje; ako se pa to posreči, so taki učenci najboljši učiteljevi pomagači. Prav tako je težko dvigniti zapostavljene, duševno ali telesno šibke otroke do srednje razredne višine dela, ker dela zaradi svojih pomanjkljivosti ne zmorejo.

V debati je profesor dr. Ozvald opisal par primerov močne razredne skupnosti učencev VI.—VIII. razreda gimnazije v Gorici. Tudi drugi govorniki so navedli primere iz svojih izkustev, da so učenci bili zavestni in delavni člani zajednice. Kako in kdaj naj se to v učencih pobudi je odvisno od učiteljevega pedagoškega daru.

V petek popolne je imel predavanje v krasni telovadnici bežigradske šole didaktični vodja poskusne šole Kobilca Rudolf: »Poskusna šola«. Navzočih 305 tečajnikov.

Prva poskusna šola je bila ustanovljena v Beogradu, nato postopoma tudi na sedežih banskih uprav, leta 1937. v Ljubljani. Uredba, s katero so ustanovljene poskusne šole, jako omejuje delo v le-teh, zato jo bo treba izpremeniti po izkustvih, pridobljenih v teh treh letih obstoja poskusnih šol. Poskusnim šolam bi bilo potrebno posvetiti več skrbi, da bi bile preskrbljene vsaj z zadostnimi prostori in rednim številom učnih oseb.

Delo na poskusni šoli zahteva celega človeka, in sicer v razredu, pri pripravi na pouk, skupnem delu vsega učiteljstva in širši pripravi za pouk in vzgojo.

Učitelj ima naslednja dela: a) proučuje otroke; b) proučuje okolje, v katerem otrok živi; c) vzgajanje otroka; d) vzgajanje oseb, s katerimi otrok živi; d) dela za telesno in duševno dobrobit otrok; e) dela za korist okolice, v kateri otrok živi.

Za zapiske o otroku in okolju služijo dobro osebne popisnice, ki jih je za svojo rabo založila uprava poskusne šole.

Zbližanju staršev in učiteljstva služi društvo »Sola in dom«, ki se je v zadnjem šolskem letu ustanovilo na šoli.

Konec šolskega leta je priredilo učiteljstvo na šoli razstavo otroških izdelkov in učil.

Po predavanju so si udeleženci ogledali po skupinah prostore v novi šoli, učila in vrt ter razstavo, ki so jo prav zaradi pedagoškega tečaja pustili odprto do konca počitnic. Dve uri je bila soba, v kateri so bili razstavljeni izdelki šolskih otrok, nabito polna obiskovalcev. Ogledali so si do podrobnosti zvezke za vaje, lepopisnice, dnevnike, risarske izdelke, ročna dela, diagrame, ki so jih sestavili učenci pri pouku. Mnogi so se zanimali za učne načrte, ki jih je sestavilo učiteljstvo na šoli. Škoda je, da so deloma otroci že odnesli svoje izdelke domov, da ni bila razstava popolna, ker vse delo od tehničnih vaj do končnega uspeha naj bi bilo pregledno razkazano na taki razstavi, da si obiskovalci lahko ustvarijo sliko podrobnega dela v razredu.

V soboto, 27. avgusta, je predaval vseučiteljski profesor dr. Gosar Andrej: »Vprašanje novega družabnega reda in slovenski socialni razvoj«. Navzočih je bilo 324 oseb.

V jasni in lahko razumljivi obliki je predavatelj pokazal na dosedanji družbeni razvoj ter na nove družbene oblike, ki so se pokazale v povojnih letih v Evropi. Vprašanje družabnega reda je vprašanje sožitja, človeka ob človeku, razreda ob razredu, stanu ob stanu; spravi težnje vseh poedincev, razredov in stanov v sklad ali vsaj do stopnje najmanjšega trenja, to je naloga novega družabnega reda. Tega ni mogoče odrediti z dekretom, to je stvar vzgoje poedincev in stanov, da priznajo vrednost sočloveku, in je pripravljen vsak nekaj žrtvovati v korist skupnosti.

Prehod v nov družbeni red je mogoč samo s priznanjem večine, t. j. po demokratičnem načelu samouprave in samovlade.

Zato je tudi vsak poedinec odgovoren za družbeni red, v katerem živimo; vsakogar dolžnost je, delati za izboljšanje socialnih razmer, in sicer po krajevskih prilikah.

V živahni debati po predavanju so se pokazale razlike v gledanju na vladajoči kapitalistični družbeni red, posebno na način njegove odprave, pač pa so vse soglašali, da so socialne posledice kapitalističnega reda silno škodljive in jih ne more nihče zagovarjati. Kapitalu je treba omejiti moč in ga pripraviti k temu, da služi skupnosti, narodu, državi, ne sme pa biti sredstvo izkoriščanja ljudstva po poedincih.

Po dovršeni razpravi o predavanju je predsednik pozval navzoče, da povedo svoje mnenje o tečaju samem in svoje želje glede prihodnjih tečajev.

Ze prej je bila izražena želja, da bi bila predavanja razvrščena po sorodnosti snovi; predavanja naj bi ne bila predolga in pretežka za poslušalce. Najbolje bi bilo, ako bi na enem tečaju obravnavali vsi predavatelji samo en problem, in sicer 2 do 3 dni zaporedoma.

Vprašanje raziskovanja naše vasi si je že zastavil Učiteljski pokret, ki ga rešuje na svojih tečajih, in je zeleti, da ga učiteljstvo podpre.